Anul XV. Februarie 1925. Nr. 2.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 140 Lei. Pe o jumătate de an 70 Lei.
Un număr 15 Lei.

† Episcopul Ioan I. Papp.

— 1848—1925. —

Lin, ca o lumânare pe sfârşite, s'a stins Episcopul Ioan al Aradului, în ziua de 21 Ianuarie a. c. S'a topit repede ca o floare de toamnă târzie, atinsă de brumă. Ajunsese vârsta înaintată de 77 ani şi se ştia că sufere de mult de slăbirea inimii, pe lângă slăbiciunile bătrâneţelor. Se ţinea însă bine, prea increzător în puterile-i slăbite.

De Bobotează, împotriva sfatului tuturor, a ţinut însuşi să sfinţească apa la Mureş. Curentul de pe râu i-a fost fatal.

Fire senină şi voios toată viaţa, Episcopul Ioan a fost simpatizat de toată lumea care îl cunoştea. In societatea aradană a lăsat adânci regrete ierarhul, care primea cu drag, în casa sa ospitalieră, pe oricine îi trecea pragul şi se ducea bucuros şi el la orice întrunire şi întâlnire, pe care i-o îngăduia înalta demnitate, pe care o purta.

A fost ales Episcop în 1903, fără să se fi gândit măcar, din modest, dar harnic şi priceput funcţionar de administraţie bisericească. Două alegeri de Episcop, fără succes, întărâtaseră spiritele din eparhia Aradului în mare măsură şi a treia oră, a fost chemat asesorul consistorial, protosincelul Ioan, în jilţul de vlădică, ca să le împace.

Şi i-a succes să limpezească atmosfera învolburată şi în cursul păstoririi sale de 22 de ani, să atragă şi să întovărăşească la muncă pentru biserică, pe toţi cei cu ajutorul cărora putea face ceva.

Simpatic şi cu bună cunoştinţă de oameni, a isbutit să-i angajeze la opera de bun gospodar, cum s'a dovedit cu prisosinţă, pentru eparhia sa. De priceperea, hărnicia şi devotamentul său pentru bunăstarea şi progresul eparhiei păstorite, mărturii grăitoare stau înaintea noastră: catedrala episcopală, reparată în două rânduri, împodobită cu pictură, pe pereţii şi boltitura numai spoită mai nainte, şi înzestrată cu clopote şi cele de lipsă pentru sf. slujbă; iară în altă parte înălţindu-se, ca o mândrie a Bisericii, internatul de fete, a cărui fiinţă şi existenţă se leagă de numele P. S. Sale. Infloritoarele instituţii, tipografia şi librăria diecezană înfiinţate sub păstorirea sa, fondurile centrale. sporite atât de simţitor, mai ales fondul de pensii preoţesc, mai mare decât al oricărei eparhii, vor aduce aminte pururea de celce le-a purtat grija.

Cele 60 de biserici pe cari le-a sfinţit în cuprinsul eparhiei (37 din nou zidite); cele peste 200 şcoale unele zidite din nou şi altele renovate din îndemnul şi sub povaţa Sa pastorală, cei peste 450 preoţi şi protopopi hirotoniţi în cursul celor două decenii pentru a păstori poporul lui Dumnezeu, precum şi numărul însemnat al vizitaţiilor canonice, pe cari le-a întreprins, mărturisesc de grija şi dragostea lui părintească către clerul şi poporul, care nu vor uita poveţele practice, de care s'au împărtăşit din gura arhiereului lor.

In cele naţional-politice, împreună cu poporul său a suferit, a luptat şi a răsbit printre ispitele multe şi încercările grele, ce ne veneau dela vrăşmaşul asupritor. Dar dat i-a fost să se bucure din tot sufletul, împreună că poporul său, de mărirea zilelor, pe cari le-a ajuns şi le-a trăit la acea adunare din Alba Iulia, unde ca cel mai bătrân principe al Bisericii, locţiitor de Mitropolit, a proclamat unirea pe veci a Ardealului cu Ţara-mamă.

A avut mângăierea şi mândria să ţină în două rânduri, locul de mitropolit vacant, să închine Domnului în călugărie, pe I. P. Sf. nostru Nicolae şi să-l aşeze în

scaunul lui Şaguna de Arhiepiscop şi Mitropolit al Ardealului; apoi să tundă întru monahism la mănăstirea Hodoş-Bodrog, pe alţi doi episcopi, luaţi dintre asesorii consistoriali dela Sibiiu, P. S. S. Nicolae al Clujului şi Lucian al Romanului.

Cea mai surprinzătoare faptă a vieţii sale, la care ţinea aşa de mult, e de sigur fundaţia de un milion de lei, pe care a lăsat-o pentru împărţirea de burse pe seama celorce îmbrăţişează cariera preoţească. Cea mai apăsătoare grijă a Bisericii azi este lipsa de preoţi. El a înţeles-o şi a căutat să-i vină într'ajutor.

Un milion de lei, azi nu mai este surprindere pentru omul de afaceri, ori pentru neguţătorul care într'o singură învârteală face o avere, dar, când îţi dai seama că l-a strâns picur cu picur, o viaţă întreagă, copilul diacului sărac şi smerit din Pociovelişte, pentruca la vreme să-l lase dar Neamului şi Bisericii sale, trebue să te închini cu recunoştinţă în faţa figurei de gospodar dârz, care s'a lăsat pe sine, a şezut, fără să-i fie sfială, cu revereanda cârpită pe tronul de vlădică şi a trăit zile de rigoare călugărească, pentruca din al lui, din ce putea avea, să strângă avere pentru alţii, pentru binele obştesc.

Va fi făcut operă de educaţie preoţească, şi până a trăit, în institutul teologic, pe care îl avea sub ochii săi. Şi-ar fi putut ajuta şi îndruma şi în afară de acest institut, spre mai înaltă învăţătură şi pricopsire, tineri, ce i-s'ar fi părut vrednici, ca dintre ei apoi să selecţioneze pe cei cari aveau să formeze sucrescenţa, pe seama aşteptărilor de mâne. O chestiune de părintească grijă, trebue să fie, pentru fiecare ierarh, succesiunea, ca să nu-şi lase eparhia fără un om măcar spre care să se poată îndrepta privirile tuturor dela început, cu încredere şi cu nădejde.

Lipsa omului, care să ia cârja de păstor şi starea nedumerită a eparhiei, al cărei sinod a fost disolvat în primăvară, caracterizară situaţia, pe care a lăsat-o răposatul în Domnul Episcop Ioan.

Dar bunul Dumnezeu, ca şi altă dată, va purta grija Bisericii Sale. Noi ne rugăm să aşeze în corturile drepţilor sufletul robului său ierah Ioan; iară eparhiei să-i dăruiască urmaş vrednic să ducă mai departe cârma;

un părinte cu inimă iubitoare către cler şi popor, cu însuşiri personale, potrivite să atragă toate forţele din eparhie spre împreună lucrare; cu mâni curate pentru chivernisirea bunurilor, cu suflet de păstor înţelegător şi plin de râvnă pentru apostolatul religios al Bisericii, însufleţit şi cu devotament pentru misiunea ei de încreştinare a sufletelor.

Preot. Pompei Moruşca.

Pentru înălţarea câtor chemări şi vrednicii omeneşti s'a întrupat Mântuitorul...

I.

Introducere.

In toiul celor mai ucigătoare confuziuni sufleteşti — şi a celor mai tragice abdicări morale, cugetul creştin înspăimântat şi aproape anulat ca existenţă şi influenţă, de duhul victorios al veacului în reculegerile lui profunde, cată să lămurească drumurile sănătoase, sigure şi drepte, prin care s'ar puteà renaşte şi înviora inima creştinilor înrolaţi prin sfântul botez în oastea Mântuitorului şi a slăvitelor chemări evanghelice.

Idealurile omenirii au nevoie grabnică de *corectivul creştin.* Ele nu pot deveni afirmative, categorice şi ziditoare decât prin valorificările permanente ale interpretării evanghelice.

La capătul lor, toate năzuinţele lumii — oricât de liric entuziaste, îşi află un inevitabil faliment şi o dureroasă desminţire. Silogismul — construit pe trufiile raţiunii, s'a vădit iremediabil fals şi iluziile care s'au legat cândva de el s'au arătat simple somnolenţe artificiale ale conştiinţii şi ale cărei deşteptări au fost întotdeauna surprinzător de primejdioase — mortale.

O! Trezirile din minciună şi din vrăjile ei înşelătoare, câtu-s de crude!

In zilele acestea au început să cadă măştile şi să se denunţe de pe acoperişuri amăgirile cu care s'a narcotizat sistematic până acum sufletul omenirii! Un vânt

de adevăr suflă în lume şi în învăluirile lui se verifică sinceritatea, valabilitatea şi temeinicia aşezămintelor sociale.

Din suprasaturaţia minţirilor de sine, se zămislesc sub privirile noastre uimite, reacţiunile şi campaniile eroice ale adevărului — care strigă după lumină, se cere pe culmi — vrea supremaţie de părinte asupra conştiinţii omeneşti. Evanghelia stă şi azi ospitalieră ca un port şi strălucitoare ca un far la îndemâna lumii. Mântuitorul e prietenul sincer al omenirii şi cel mai credincios aliat în luptele ei!

In toate situaţiile şi chemările vieţii numai povaţa Lui poate aduce o inspiraţie, un duh de renaştere, şi o putere de salvare definitivă.

Totuşi «lumea nu L cunoaşte» şi pe ogoarele ei «semănătorii de vânt» culeg întru neizbăvite chinuri, zi de zi «toate furtunile».

De ce mijloace să ne folosim — mai puternice, mai sguduitoare, mai dârze, ca s'o desmetecim şi s'o smulgem din morminte?... Păcatul e multiplu şi imens. A pătruns până în măduva ei! A paralizat-o! I-a asasinat voinţa! O ţine într'o infectă captivitate! I-a confiscat idealurile! A ţinut-o în lanţurile lui până a sălbătecit-o şi apoi i-a dat drumul să urle, să devasteze şi să terorizeze *sufletul omenesc*, cât suflet s'a mai putut păstra omenesc prin Hristos, în mijlocul celei mai acaparatoare şi mai agresive animalităţi.

Ci trebuie fără zăbavă să ne apropiem şi să «adunăm cu Mântuitorul», cot la cot, puterile rănite de moarte ale omenirii, să le vindecăm şi să le mobilizăm cu toate rezistenţele lor împotriva păcatului. Să reintegrăm pe Hristos în centrul vieţii omeneşti, să-L facem împărat al lumii, ca toate activităţile ei să se desfăşure sub comanda Lui infailibilă.

In lumina acestei convingeri, care pentru noi au evidenţa şi autoritatea unui imperativ urgent, vom schiţa rolul pe care Mântuitorul îl are în vremea noastră în inspirarea, umanizarea şi idealizarea prin energia spirituală a Evangheliei, a deosebitelor munci, chemări şi aspiraţii ale omenirii.

Vom pune pe Mântuitorul să figureze în diferitele posturi de activitate socială, ca să înțelegem cum trebuie să-și facă ucenicii Lui, datoriile legate de funcțiunile pe care le împlinesc în lume. Ca într'un film Il vom privi ca șef de atelier, ca negustor, ca director de bancă, ca director de teatru, ca profesor, ca magistrat, ca general de armată, ca advocat, ca medic de spital, ca parlamentar, ca ziarist, ca director de închisoare, ca student universitar, ca președinte al Societății I. O. V., ca editor și librar — întrucât pretutindeni prezența Lui providențială face posibile creațiile morale și certitudinile spirituale superioare — dela care singure trebuie să nădăjduim azi echilibrarea, normalizarea și înfrumsețarea vieții omenești în cadrul aspirațiilor ei sociale și eterne, căci El este *«calea, adevărul și viața»* vieții lumii până la sfârșitul vremilor.

Pr. Dr. Gr. Cristescu.

Biblia și Democrația.

Eu sunt păstorul cel bun, păstorul cel bun sufletul său își pune pentru oi.
Evang. Ioan Cap. X. vers. 11.

Un romancier englez[1] cu concepții despre lume și viață de o înaltă valoare morală tratează într'un roman al său subiectul următor: Un director de ziar, erou principal, inspirat din filozofia Evangheliei, se decide într'o bună zi, ca în ziarul condus de el — care apărea în sute de mii de exemplare și era prin urmare un îndrumător al conștiinții cetățenești în materie politică și socială nu numai în Anglia, ci pe-o mare parte a globului, ca tot ce se va scrie în ziarul de sub direcțiunea lui să fie scris în spiritul creștinesc al Bibliei. Să nu se mai scrie pe coloane întregi despre furturi și crime; să se suprime cronica modelor, cari desvoltă luxul și desfrâul; să înceteze reclamele pline de neadevăr, să înceteze articolele de polemică politică, cari ațâță pasiunile între indivizi și ura între clase.

Ce urmăria acest mare reformator?

Voia să facă din Evanghelie un izvor de îndrumare, de educație, al democrațiilor moderne. Voia să înlocuiască doctrinele filozofilor politici și sociali, cari servesc de îndrumători

[1] Ch. M. Sheldon (Not. rev.).

ai democraţiilor de azi, prin învăţătura Mântuitorului. Voia s'apropie aceşti doi termeni — cari niciodată n'au apărut mai îndepărtaţi ca azi — *Biblia şi democraţia.*

Şi acum e de prisos s'amintim că ideologul nostru creştin n'a reuşit în întreprinderea sa. Cititorii cari nu mai găsiau în ziar nici veşti înfiorătoare, nici certe politice, nici informaţii despre capriciile modei, renunţă de-a mai ceti ziarul. Stăpânii ziarului — societatea de exploatare — văzând că cetitorii se răresc, că întreprinderea ameninţă cu ruină, concediază directorul. Acesta e subiectul romanului. Ceeace ne interesează însă pe noi nu e faptul c'a reuşit sau ba acest visător al unei societăţi mai bune, ci scopul lui, intenţiunea lui de a face ca cuvântul Evangheliei să trăiască viu în viaţa popoarelor de azi.

Dar mi s'ar putea răspunde, că încercări de acestea se pot găsi în imaginaţiunea unui scriitor, dar nu în viaţa reală a popoarelor. Cu toate acestea a-şi putea înşira multe şi nobile exemple din viaţa oamenilor de stat, scriitori şi conducători de masse, cari inspiraţi din cuvintele Mântuitorului: «Şi veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va slobozi pe voi» credeau că în Biblie vor găsi adevărul pentru atâtea probleme discutate cu multă subtilitate filozofică, cu multă logică ştiinţifică dar aşa de puţin satisfăcător rezolvite; că în Evanghelie vor găsi calea spre-o viaţă mai bună; că în cuvintele Mântuitorului pot găsi idealul unei societăţi, în care cuvintele de libertate, egalitate şi fraternitate, adecă principiile democratice să nu fie o paradă, ci o realitate. Nu voi lua exemple din viaţa popoarelor din Apus, ci voi lua din istoria contimporană a poporului nostru.

Era în primăvara anului 1921. In parlamentul din Bucureşti se discuta viu, cu multă pasiune între reprezentanţii naţiunii noastre pentru ultima dată, în stil mare, legea pământului. S'a vorbit zile întregi. Pe dealul Mitropoliei s'au rostit discursuri mari, cele mai multe apărând cauza ţărănimii, ca odinioară memorabilele discursuri ale lui Kogălniceanu pentru îmbunătăţirea soartei ţăranilor. Dela dreapta conservatoare şi duşmană a exproprierii care susţinea că proprietatea individuală e ceva sfânt şi că statul chiar în numele unor interese mari, ca mulcomirea unor nemulţumiri sociale, n'are dreptul de a expropria: până la extrema stângă socialistă, care inspirată din doctrina unui sociolog francez, că marea proprietate e un furt, s'au vânturat idei contradictorii, s'au susţinut principii variate, în numele diferitelor doctrine şi partide.

Părerile se ciocniau, pasiunile creşteau. In această atmosferă de enervare, de ură, de zgomot general se ridică un bătrân Basarabean, cu părul alb, cu ochii senini, c'o înfăţişare blândă de apostol şi cere cuvântul. Pe un ton blând vorbia în interesul milioanelor cari muncesc din greu la ţară. Doctrina lui contrastă mult cu a celorlalţi oratori. El vorbia în numele evangheliei. Susţinea că nu e creştinesc lucru ca milioanele de ţărani să n'aibă nici din ce trăi, dar nici ce munci şi boierul pe al cărui pământ — care se întinde cât un colţ de ţară — muncesc mii de braţe, să trăiască în bogăţie, în lux şi în desfrâu. Cerea marilor proprietari să le fie milă de mucenicii muncii, să le fie milă de ţară, căci aceştia o formează şi o susţin. Şi acest tolstoian basarabean făcea apel la iubirea de aproapele, la dreptatea socială, la simţul de caritate, la altruism. La cuvintele bătrânului parlamentar creştin, ura par'că se domolia, adevărul Evanghelic triumfa, şi cauza claselor umile învingea. Elevul marelui creştin şi scriitor Tolstoi a arătat că învăţătura Mântuitorului nu conţine idei învechite, bune pentru o societate de acum 2000 de ani, ci că această învăţătură e atât de înaltă, încât cei cari se inspiră din ea sunt oamenii progresului şi că democraţia modernă n'ar găsi un izvor mai sănătos şi mai binefăcător decât Biblia.

Dar înainte de a vedea, dacă Biblia inspirând democraţiile de azi, ar fi mai multă dreptate pe pământ, să vedem ce e democraţia? Nu ştiu dacă cei cari îl rostesc la colţuri de stradă, în cafenele, în parlamente şi îl scriu prin ziare îşi dau seama de rostul acestui cuvânt: democraţie. De origine grecesc, înseamnează domnia poporului, adecă conducerea poporului prin cei mai buni reprezentanţi ai săi. Ţară democratică înseamnează ţara unde conduc cei mai buni reprezentanţi ai poporului, unde libertăţile sunt respectate, unde egalitatea în faţa legii e sfânt observată pentru toţi. S'au scris opere mari asupra acestei noţiuni magice care este democraţia. S'a încercat să se aplice chiar în viaţa de stat pe timpul Grecilor şi Romanilor şi apoi în vremurile mai noui, dar regimul democratic eră înlocuit în scurt timp prin puterea absolută.

La anul 1789, adecă 18 veacuri dupăce Mântuitorul a întemeiat doctrina iubirii, a abnegaţiunii, dupăce învăţătura creştină desfiinţă deosebirea de clase — căci în Evanghelie nu e deosebire între bogat şi sărac, între stăpân şi slugă, — în anul Dom-

nului zic 1789, dupăce nenumăraţi scriitori au cerut mai multă dreptate pe pământ, esceptând sclavajul — adecă dreptul de a dispune de anumiţi oameni ca de vite — nedreptatea, inegalitatea în faţa legii, drepturi numai pentru unii şi datorii numai pentru alţii, aceasta era organizaţia politică şi socială a popoarelor.

Timp de 18 veacuri puţine din învăţăturile Mântuitorului s'au putut introduce ca principii la baza organizării statelor.

Şi filozofii cari cereau o societate mai bună, dovedind cu multă iscusinţă, că numai în deplină libertate pentru toţi, poate fi progresul, că numai aleşii în mod liber ai poporului pot cunoaşte nevoile lui, credeau că se poate întemeia o adevărată democraţie, fără a ţinea seamă de învăţăturile evanghelice. Pentru mai multă dreptate pe pământ au pornit popoarele să se ucidă, crezând că prin arme vor putea cucerì drepturile omului şi libertăţile politice. Timp de 26 ani a curs sângele valuri în Franţa. Fiii aceluiaş popor răsculaţi contra stăpânirii, răsturnând cârmuitorii vechi îşi numiau cârmuitori noui, ca să le dea mai multe drepturi, să le asigure o viaţă mai bună. Marea revoluţie franceză şi alte trei revoluţii în Franţa în veacul al XIX-lea, două mari revoluţii în Anglia în veacul al XVII-lea, marea revoluţie din 1848, care a fost aproape generală în toată Europa, au fost făcute pentru câştigarea libertăţii popoarelor, pentru o viaţă de stat constituţională, pentru distrugerea privilegiilor boiereşti, pentru egalitatea în faţa legii.

De aproape un veac şi jumătate se zice că popoarele din Europa trăesc mai mult sau mai puţin liber, sub un regim democratic.

S'au schimbat de atunci sute de guverne şi parlamente, s'au perindat la conducere alte sute de oameni de stat cu renume şi s'au făcut legi nenumărate: cu toate acestea drepturile de care se bucură popoarele, ideile democratice sunt departe de a fi realizate aşa cum credeau iniţiatorii acestei mişcări liberale şi frumoase. Dacă privim în jurul nostru, dacă luăm pe rând popoarele din Europa, vom vedea că aproape nicăiri nu stăpâneşte o adevărată democraţie.

Şi acum ne putem pune întrebarea de ce?

De ce libertatea cetăţenilor nici azi nu e complet asigurată? De ce în înaltele funcţiuni de stat ajung de multe ori numai cei cari aparţin anumitelor clase sociale? De ce legile

cari trebue să apere interesele marei mulţimi, adică ale claselor sărace, căci ele formează mulţimea, apără interesele clasei bogate şi apasă pe cele necăjite. De ce? Doar Europa trăeşte sub regimul votului universal şi secret? Doar oamenii cari fac legile sunt aleşii poporului? Şi poporul doar îi alege liber?

Răspunsul e acesta. Fiindcă cei aleşi, nu sunt totdeauna, sau aproape niciodată *cei mai buni*, şi zic buni în înţelesul evanghelic al cuvântului. Fiindcă din cârmuitorii popoarelor o minoritate disparenţă abia, e străbătută de principiul iubirii deaproapelui, de principiile moralei evanghelice, cari cer ca cei înălţaţi să fie smeriţi, cer abnegaţiune şi sacrificii, cer ca bogatul să dea mult pentru comunitate şi săracul puţin. Fiindcă aceşti conducători sunt mai întâi oameni şi apoi creştini. Dacă la făurirea fiecărei legi guvernanţii s'ar inspira din principiile înalte ale Evangheliei, n'ar mai drămui brazda de pământ, pe care trebue s'o aibă ţăranul; s'ar îngriji ca muncitorilor din fabrici, ajunşi invalizi ca victime ale muncii să le uşureze suferinţele şi să le asigure existenţa, ca minierii cari lucrează în întunerecul pământului să nu fie ameninţaţi cu moartea prin surparea terasamentelor slabe, lăsând mii de orfani pe drumuri; ca spitalele să-şi deschidă larg porţile săracilor, nenorociţilor, bătrânilor; ca şcolile să fie bine îngrijite şi cei cari răspândesc lumina dela catedră să nu fie de batjocura societăţii prin răsplata slabă a muncii lor grele.

Dacă dreptatea nu domneşte în viaţa popoarelor cauza e, că conducătorii sunt lipsiţi de spiritul larg, uman aşa cum se desprinde din Biblie. Nu e destul să orbeşti massele prin inteligenţă scânteietoare, prin darul de-a vorbi şi vorbesc de multe ori aşa de frumos aceşti oameni, încât crezi că puşi în situaţia de conducători, vor realiza raiul pe pământ; nu e destul să fii învăţat şi să vânturi cu multă măiestrie idei în discursuri răsunătoare, să ai mereu pe buze binele poporului şi niciodată să nu lucrezi pentru el. Şi s'a ajuns aproape în toată Europa, că ambiţioşii, demagogii, bogaţii să se perpetuieze la putere stăpânind ţările prin tirania partidelor lor puternic organizate. Astfel după o sută de ani de încercări de-a introduce ideile democratice în viaţa popoarelor, s'a ajuns la un rezultat opus, şi un scriitor francez a spus-o sus şi tare că *democraţia astăzi a murit*. Mare exagerare nu e în afirmaţia aceasta.

Şi acum să facem o comparaţie între primii ani de existenţă

ai creştinismului şi societatea de azi. Pe cine şi-a ales Mântuitorul ca ajutor în propagarea dumnezeescului cuvânt? Fost-au apostolii, evangheliştii şi ucenicii, filozofi mari de natura unui Plato sau Aristot? Fost-au ei meşteri ai cuvântului ca marii oratori din pieţele Atenei? Sau poate oameni de stat cari cunoşteau din fir în păr legile marelui imperiu roman? Ori bogătaşi mari cu zeci de mii de sclavi pe moşiile lor? Au mari generali cari au umplut lumea cu faima învingerilor lor?

Nu, n'au fost nimic din toate acestea!

Au fost simpli pescari, sau oameni dela ţară. Şi chiar prin simplitatea lor, erau cei mai pregătiţi pentru a înţelege adevărul simplu al învăţăturilor Mântuitorului. Străbătuţi de înţelepciunea adâncă a cuvântului dumnezeesc, străbătuţi de duhul iubirii deaproapelui, stăpâniţi de sentimentul abnegaţiunii au pornit să propage adevărul evanghelic. Şi în scurt timp subtila filozofie greacă e învinsă de morala simplă dar înălţătoare de suflete a Evangheliei. Ideea creştină se lăţeşte repede. Ea străbate în scurt timp până în umbra tronurilor. Nici persecuţiile sângeroase, nici moartea nu i-a putut împiedeca în răspândirea Evangheliei, în apărarea credincioşilor şi dimpreună cu Mântuitorul *ca păstorii cei buni viaţa şi sufletul şi-au pus pentru credincioşii ce-i urmau.* Credinţa puternică, virtutea erau calităţile celor dintâi conducători ai creştinismului. Să ne aducem mai departe aminte care era organizarea celor dintâi comunităţi creştine? *Acolo da, domnia o adevărată democraţie!*

Cel bogat dădea săracului, cel pus în fruntea conducerii era servitorul cel mai devotat al intereselor comunităţii. *Umilii, săracii, sclavii găsiau aceeaş primire ca şi bogatul, ca şi stăpânul.* Şi aceste organizaţii creştine democratice prin excelenţă s'au lăţit în scurt timp în largul lumii. Şi dacă biserica catolică în tot cursul evului mediu nu-şi uita misiunea mare şi dacă renunţa la multele bunuri lumeşti, cari au adus cu ele în mod fatal luxul şi abuzurile, dacă zic biserica şi-ar fi păstrat caracterul ei din cele dintâi timpuri, popoarele ar fi scăpat de multe zguduiri şi de mult democraţia era o realitate în viaţa popoarelor.

O, dacă ar avea şi conducătorii treburilor de azi aceeaş virtute ca şi apostolii şi ucenicii Mântuitorului! Câte suferinţe n'ar înceta! *Dacă ar zice şi ei «Totul pentru cei cari ne-au ridicat la putere şi nimic pentru noi!»* Şi exemplele nu le-ar lipsi. Cine nu cunoaşte exemplul scriitorului rus Tolstoi, care de origine

nobilă, bogat, îşi împarte moşia ţăranilor, face şcoli pentru luminarea poporului şi răspândeşte învăţăturile Evangheliei, prin scrierile sale în largul lumii

Dar la noi nu sunt atâtea exemple de mare abnegaţiune? Au toată cariera unui Gheorghe Lazăr nu e cea mai mare jertfă de sine pentru a chema la viaţă naţională poporul nostru şi al ridica la o stare bună?

Dar exemplul unui Şaguna, care a muncit o viaţă întreagă pentru a da poate cea mai democratică organizaţie bisericească poporului nostru, nu este dovada cea mai vie a iubirii de neam şi a învăţăturilor umane creştine?

Sau exemplul unui Vasile Stroescu, care şi-a împărţit în parte averea ţăranilor, parte a întrebuinţat-o spre scopuri culturale?

Toţi aceştia erau conduşi de principiile frumoase ale Evangheliei.

Prin urmare nici o carte nu poate fi un izvor mai bun pentru ideia democraţiei, ca Biblia. Şi nici o carte din lume — fie oricât de iscusit scrisă — nu întăreşte ideea înţelegerii, armoniei între clase şi între popoare ca Biblia.

Căci cele trei mari încercări de a stabili pacea eternă au fost inspirate din învăţătura blândă, făcătoare de pace a Bibliei. Scrierile abatelui francez St. Pierre la începutul secolului al XVIII-lea — pe timpul sângeroaselor răsboaie ale lui Ludovic al XIV-lea, — în care susţinea că pacea eternă trebue asigurată între popoare printr'un tribunal european, erau influenţate de ideea păcii aşa cum se desprinde din Evanghelie.

La fel sfânta alianţă dela începutul veacului al XIX-lea în faza ei liberală, creştinească, umană, a fost inspirată tot din biblie. Dar ideea wilsoniană, ideia Ligii naţiunilor, ca cele mai multe mişcări mari politice şi sociale din America nu este o idee evanghelică? Americanii nu consideră Biblia o carte a unei societăţi vechi, n'o dispreţuesc ca conducătorii popoarelor de pe continent, ci din contră cred că e un izvor al ideilor largi, democratice, umane.

Şi acum de încheiere ţin să amintesc cuvintele celui mai mare om de stat al veacului al XIX-lea, care iată ce spune: «Luaţi-mi credinţa în Dumnezeu şi-mi luaţi patria. Dacă nu aş avea minunata bază a religiunii în mine, n'aţi fi avut parte de un asemenea cancelar». Şi acest cancelar acum 40 de ani a

adus legi aşa de umane pentru clasele muncitoreşti, cari poate nici azi nu se găsesc la celelalte popoare din Europa.

Deci până când conducătorii popoarelor nu vor fi străbătuţi de cuvintele Evangheliei, «Eu sunt păstorul cel bun, păstorul cel bun sufletul său îşi pune pentru oi», până nu vor lucra în armonie cu spiritul Bibliei, popoarele tot mai greu, şi mai greu şi vor putea purta crucea, urmându-şi calea grea spre destinul lor istoric. *N. Tolu.*

Cui, Cum şi Ce trebue să predice preotul ortodox.

(Urmare şi sfârşit.)

O chestiune de mare importanţă în legătură cu predica este ***durata.***

O predică totuşi, nu e *în sine*, nici lungă, nici scurtă — dar poate fi întotdeauna *suportabilă* sau *insuportabilă* — adică interesantă şi deci pasionantă, sau monotonă şi plictisitoare şi deci imposibil de urmărit cu simpatie şi cu încordare de către auditoriu.

O predică, de oarecare proporţii — dacă se desfăşură pe un plan ideologic progresiv şi logic — nu uzează atenţia publicului. Dar întotdeauna o predică fie cât de scurtă, lipsită însă de gradaţie logică vie, exasperează ascultătorii.

Sunt predici lungi la capătul cărora totuşi credincioşii au par'că un regret că s'a terminat atât de repede. Ii captivase atât de mult încât nu simţiseră cum se scursese timpul.

Este însă în deobşte de recomandat ca predica să fie scurtă — dar plină, concentrată şi substanţială. Publicul e mai favorabil unui predicator obicinuit care însă vorbeşte mai puţin, decât unuia de talent şi poate de erudiţie care vorbeşte însă prea mult timp. Lungimea serviciului religios ortodox de altfel nici nu permite o predică de 1 oră de pildă. Totuşi sunt împotriva obiceiului de a-ţi acomoda predica după gustul superficial şi după capriciile de comoditate ale publicului.

Vei vorbi atât cât vei socoti necesar ca să suggerezi credincioşilor anumite gânduri, sau convingeri —

măsura o dă în primul rând bunul simţ al preotului şi apoi atitudinea de reculegere sau de enervare pe care o au ascultătorii în timpul predicii. Obiceiul pe care îl au preoţii care nu predică «din principiu», cum îmi spunea oarecine, de a suna clopoţelul întrerupând astfel cântăreţul care citeşte din cazanie, din mineiu sau din vreo carte de predici este de-adreptul condamnabil. Cântăreţul retează lectura acolo unde se află — cu un zor care are consecinţe foarte comice de multeori, fireşte, din simpla întâmplare. Pentruca preotul să aibe timp să se împărtăşească, dascălul poate cânta *un chinonic* — motivul pe care cearcă să-l invoace unii preoţi că n'au când să se cuminece dacă ar ieşi la predică, e numai un pretext în dosul căruia stau pitite inerţia şi lipsa de zel. Alţii predică îndată după citirea Sf. Evangheliî. Nu este rău. Ascultarea în genunchi a Sf. Evangheliî trezeşte în credincioşi o dispoziţie sufletească foarte prielnică sfătuirilor creştine. Se obiectează că prin aceasta s'ar scinda serviciul liturgic. Intr'adevăr — dar se pregăteşte mai bine conştiinţa credincioşilor pentru momentul euharistic. Predica răscoleşte sufletul în adâncuri şi îi actualizează datoriile ei neapărate mai puternic.

Pe lângă aceasta şi atenţia publicului e mai fragedă şi mai vie decât la sfârşitul sf. Liturgii.

Obiceiul confraţilor sau al credincioşilor de a felicita pe predicator e *deplasat.*

In ce mă priveşte întotdeauna am socotit acest lucru ca o ofensă adusă conştiinţii mele pastorale.

Critica din deprindere didactică, din semeţie sau din ignoranţă — pe care îndată după terminarea predicii ţi-o fac prietenii sau duşmanii — e deasemeni curioasă.

Fireşte critica poate fi un corectiv dar într'o formă discretă, fraternă, creştinească — ca părere personală şi întotdeauna mai ales obiectiv motivată.

Comentariul de mimică şi de atitudine ostentativă, pentru sau contra predicatorului este foarte inoportun şi jignitor nu atât pentru capacitatea omiletică a predicatorului cât mai ales pentru oficiul şi demnitatea lui preoţească. E în acelaş timp şi o rea pildă aceasta pentru cei din jur, care nu toţi vor fi venit la biserică

pentru teatralităţi şi sportive dialoguri mute cu caracter critic.

Predica dă roade târzii. Semeni azi şi culegi mâine! Şi cât de departe este uneori acest mâine de azi. Totul depinde de cât suflet pui tu predicator în cuvântul tău, pe câtă statornicie îţi întemeiezi râvna ta misionară şi cât de consequent îţi exemplifici povaţa cu propria ta viaţă.

Să nu râvneşti nici odată popularitatea de predicator meşter, ci popularitatea de predicator sincer. Amorul propriu trebue să dispară în faţa conştiinţii tale pastorale, smerite de atâtea inperfecţiuni inerente vieţii şi îngenunchiate lângă crucea Domnului.

Ce-ar zice Hristos despre predica ta, cum ţi-ar preţui El strădăniile tale pastorale — cu un cuvânt ce *critică* ţi-ar face *El* — aceasta are preţ. Restul nu importă!

Incheind aceste însemnări personale în jurul predicii în general, îmi exprim o dorinţă intimă, cu voia celor ce-au urmărit rândurile de până acum: aş dori — să văd inimi în vâlvătăi urcând pe amvon şi să simt cum peste creştetul predicatorului pluteşte inspiraţia nevăzută a limbilor de foc din ziua a 50-a de după Invierea Domnului.

Aş dori să văd încingându-se mulţimea credincioşilor de para nestinsă a sf. Duh şi să simt svâcnirile inimii vecinilor mei de închinare topindu-se în ritmul inimii misionarului care grăeşte transfigurat şi profetic despre sângele curs pentru noi din inima bună a fratelui şi Mântuitorului nostru!

Aş dori să văd şi să aud în fiecare vestitor al Evangheliei pe Mântuitorul reîntrupat. Iar dincolo de odăjdiile sacre ale sacerdotului să văd în inima lui splendida sărăcie din iesiea Betleemului şi pe Isus născându-se în ea.

O utopie? Acum, azi, mâine, trebuie să devie realitate. Altfel «zadarnică este propovăduirea noastră» — căci este făcută «de martori mincinoşi».

Pr. Dr. Gr. Cristescu.

In temniţă.

După Vicontele Alban.

II. **Deţinuţii.**

Am intrat apoi în curtea celor condamnaţi la diferite pedepse. Unii dintre ei erau chiar în ajunul de a fi duşi la locul de osândă, unde îi aşteptă o întemniţare lungă şi munci grele.

Vederea episcopului nu i-a mirat; căci aproape toţi îl mai văzuseră. S'au ridicat cu toţii în linişte şi mulţi au căzut în genunchi, cerând binecuvântarea ierarhului.

Episcopul a vorbit cu toţi şi i-a întrebat asupra cauzelor condamnărei lor şi asupra educaţiei lor religioase. Vai! cea mai mare parte au mărturisit că n'au ascultat cuvântul lui Dumnezeu niciodată din copilăria lor şi până la condamnare. Uitaseră de existenţa lui Dumnezeu şi a unei alte vieţi.

— «Iată cauza tuturor nenorocirilor voastre, le-a zis episcopul: ignoranţa şi uitarea de Dumnezeu! Pasiunile omeneşti au înăbuşit în inimile voastre vocea lăuntrică, care vă vorbia aşa de tare, ori de câteori săvârşiaţi vre-o faptă rea. Dela greşeli mici aţi ajuns la abateri grave, justiţia omenească v'a atins şi conştiinţa redeşteptată prin pedeapsă trebue să vă spună, că vă meritaţi soarta. Vai, nu lăsaţi să adoarmă această voce lăuntrică, această voce a îngerului, pe care Dumnezeu vi l-a dat spre paza fiecăruia din voi şi ale cărui inspiraţii cereşti v'au fost necunoscute până acum.

«Trebue ca această conştiinţă foarte adesea călcată în picioare, — să se ridice în sus, plină de căinţă şi de hotărâri curagioase. Sărmani prizonieri! Dacă voi sunteţi creştini, vă este îngăduit să speraţi. Şi apoi mare parte din voi sunt închişi numai pentru scurt timp; chiar şi ceialalţi toţi pot să-şi recapete libertatea, printr'o purtare virtuoasă şi proprie de a atrage clemenţa regală!

«Deschideţi-vă inimile înaintea slujitorilor lui Dumnezeu, care s'au devotat scăpărei sufletelor voastre, cu o înflăcărare divină. Urmaţi-le sfaturile; mulţumiţi mai întâiu dreptatea lui Dumnezeu, care va şti să dezarmeze pe aceia a oamenilor. Atunci veţi intra în societate mai buni şi mai fericiţi. Pecetea nelegiuirii de pe fruntea voastră va dispărea sub podoaba virtuţilor voastre.

«Dacă vă veţi renaşte prin credinţa în Isus Hristos, nu veţi mai fi, dragii mei, acei pe care societatea a trebuit să-i lovească; ci veţi fi alţi oameni. Odată, deveniţi muncitori, liniştiţi, moderaţi şi intraţi în rândul celor credincioşi, lumea va uita greşalele voastre şi vă va primi în sânul său cu grăbire şi încredere. Iar «Bunul Păstor se va bucura că a regăsit oile sale rătăcite».

III. **Ocnaşul liberat.**

— «Prea Sfinţite, a zis atunci unul din condamnaţi, eu sunt un exemplu trist al asprimei oamenilor: Ajuns la capătul zilelor mele de închisoare, am voit să mă reîntorc în satul meu. Acolo, înfăţişarea mea a trezit spaimă şi n'am aflat nici milă şi nici lucru... Am căutat apoi aiurea... Peste tot însă numele groaznic de *ocnaş liberat* m'a urmărit şi peste tot m'a făcut obiect de groază şi desgust. Doriam să trăesc de aci înainte prin munca mea şi să devin iarăşi om onest; dar n'am putut. Muriam de foame; şi am preferat asprimea legilor, decât ruşinea care mă însoţia... O! Stăpâne, cum să mă îndrept, cum să regăsesc aceste bunuri, pe care ni le promiteţi şi care au fugit de mine cu atâta cruzime!?...»

— «Fiul meu, v'am spus că numai prin virtute se poate şterge sentimentul de respingere din partea oamenilor, datorit călcării legilor divine şi umane. O căinţă sinceră, o lacrimă dela inimă înduplecă pe Acela care stă în adâncul inimilor; dar oamenii cari nu pot să pătrundă acolo, au nevoie de mai mari şi mai numeroase mărturisiri de întoarcere la virtute. Dacă, în timpul muncii silnice, ai fi fost muncitor, econom şi cu adevărat creştin 'pios, atunci e probabil că ai fi intrat în marea familie a oamenilor cu economii şi ceea ce-i îi mai mult încă cu recomandaţii onorabile şi puternice către inimile binefăcătorilor.

«Virtutea adevărată are anumite semne cu cari ipocrizia în zadar s'ar împodobi. Intreabă conştiinţa d-tale, erai într'adevăr mai bun printre tovarăşii dtale? Ai fost sincer decis să ispăşeşti păcatele trecute! Ai fost un om deosebit de acela, pe care societatea l-a isgonit din sânul său. Prin ce fapte ai dovedit schimbarea dtale? Acolo în temniţă ai fost exemplu de ordine, muncă, pietate şi ascultare? Dar în satul dtale ai încercat vre-odată să scapi victimile unui incendiu, unei inundaţii sau vreunui accident periculos?...

«Oameni loviţi de justiţia omenească vă repet: dacă voiţi să vă reabilitaţi nu veţi putea s'o faceţi decât prin sforţări de virtute şi curaj. Şi acest devotamant sublim, numai religia vi-l poate da: şi ea singură poate să atragă asupra voastră indulgenţa şi dragostea semenilor voştri. Stăpânul nostru divin a avut milă de tâlharul răstignit pe cruce care s'a pocăit. Pocăiţi-vă şi voi la rândul vostru şi veţi obţine şi mila lui Dumnezeu şi încrederea fraţilor voştri».

Condamnatul n'a mai răspuns nimic. Episcopul le-a împărţit apoi tuturor câte-va ajutoare mai puţin preţioase de sigur, decât binefacerea cuvintelor sale.

Trad. de **Pr. Ioan N. Ionescu, Bucureşti.**

VIAŢA BISERICEASCĂ.

PROBLEME ACTUALE.

Intâietatea între clerici de rang egal.

In multe situaţii se iveşte întrebarea cine are întâietate, între cei de acelaş grad ierarhic. La slujbele în sobor, cine are să pontifice, şi cum să se grupeze în ordine preoţii asistenţi? Care precede, protopopul sau asesorul protopop mai tinăr, care e cel «mai bătrân asesor odinar» (Stat. Org. § 118).

In legiuirile noastre bisericeşti nu este în deajuns clarificat, lucrul, ori măcar unii vor să-l interpreteze altfel, decum ar fi de sine înţeles.

Voi da aici orientările culese după cel mai de valoare canonist ortodox, episcopul Nicodem Milaş (Dreptul bis. p. 206). «Intâietatea e determinată numai de timpul când cineva a primit hirotonia, sau când a fost ridicat în vre-o demnitate bisericească». Deci, între preoţi, întâietate are cel mai vechiu în hirotonie fără nici o altă consideraţie. Distincţia cu brâu roşu d. e. nu aduce cu sine precădere. Faţă de preot, de orice vârstă în hirotonie, are întâietate protoiereul, socotit ca demnitar bisericesc, fără considerare de este protopop cu jurisdicţie, ori de este protoiereu ca distincţie. La fel este raportul între protoierei. Intâietatea o determină vechimea de hirotesie, fără privire de are ori nu jurisdicţie administrativă.

Ţinând acum seamă de organizarea unitară a Bisericii ortodoxe din întreaga ţară, şi de faptul, că în diferitele provincii felul de distincţie în cler este diferit, voi întrebuinţă comparaţia cu

starea din vechiul Regat, care poate da o orientare şi pentru Basarabeni şi Bucovineni. Intre preoţi rămâne acelaş criteriu, vechimea în hirotonie. Distincţia de sachelar şi iconom o socotesc egală cu distincţia cu brâu roşu a preotului nostru, iar pe cea de iconom stavrofor cu cea de protoiereu. Protopopul în funcţie, din vechiul Regat, stă alături de protopopul nostru, având-u-se în vedere vechimea în funcţie, iară revizorul eparhial se aseamănă cu asesorul consistorial.

In administraţia noastră bisericească avem apoi asesorii consistoriali, ca funcţie administrativă, cu grad de preoţi şi protoierei. Intre cei de acelaş grad ierarhic, întâietatea o are cel mai vechiu în slujbă, protoiereul asesor premerge preotului asesor, deşi poate fi acest din urmă mai vechiu şi ca preot şi ca asesor, în afară de atribuţiile administrative. Intre asesorul protoiereu şi protopopul, sau protoiereul cu titlu de distincţie, tot numai vechimea hirotesiei e normativă. Asesoratul e funcţie administrativă, iară întâietatea o determină gradul ierarhic. Astfel asesorul preot numai, nu are nici un fel de întâietate faţă de preotul mai vechiu în preoţie şi cu atât mai puţin faţă de protopop sau protoiereu.

Intăresc acest fel de a vedea cu părerile aceluias canonist: «...asupra întâietăţii când e vorba de acelaş grad, fie în ierarhia ordinis fie în ierarhia jurisdictionis, decide timpul hirotoniei sau hirotesiei, fără a se avea în vedere că respectivul, ocupă cutare sau cutare slujbă în administraţia bisericească». (Drept. bis. p. 207.)

Intre preoţii de mir şi monahi, întâietatea, după canoane, revine ieromonahului faţă de preot chiar mai tinăr în hirotonie fiind şi protosincelului faţă de protopop. Sincelul s'ar asemăna cu preotul distins cu brâu roşu, cu sachelarul şi iconomul, având întâietate faţă de aceştia.

In sfârşit acum încă o chestiune de lămurit. In § 118 din Statutul Organic se prevede, că în cazul de vacanţă a unui scaun episcopesc, fără să fi fost numit vicar din partea episcopului, conducerea o are Consistorul, în frunte cu «cel mai bătrân asesor ordinar preot». Acesta poate fi din oricare senat şi nici decum nu se poate restrânge numai la senatul bisericesc. Atât se cere ca asesorul mai bătrân să fie preot. In cele administrative preotul-asesor ordinar mai vechiu are întâietate faţă de protopopul, asesor mai tinăr.

Cu atât mai puţin se poate interpreta bătrâneţea după vârsta anilor vieţii, în loc de bătrâneţea în slujbă. In privinţa aceasta ep. Milaş spune: «Ca să se prevină certurile care s'ar putea ivi în chestiunea cine trebue privit ca mai bătrân sau mai tinăr, canoanele hotăresc că trebue să ne conformăm decretelor de numire care indică data respectivă. Hotărârea aceasta se referă şi la episcopi».

Comentarul scris la Statutul organic de dl advocat şi ju-

risconsult bisericesc Dr. Ioan Preda, nu ne dă lămuriri cu privire la înțelesul cuvântului «bătrân». Voind totuș să-i am părerea, mi-a răspuns: «N'am dat lămurire fiindcă am socotit de sine înțeles «cel mai bătrân asesor» după data slujbei, nu după anii vieții».

Preot. Morușca.

Schițe de predici.

Biserica satului.

După Weigert.

Biserica este casa lui Dumnezeu (2 Paralip. 6, 18). Zidită cu jertfe de înaintași, s'a închinat Domnului, prin sfințire sărbătorească de către arhiereu. Impodobită de credincioși, ei sunt legați sufletește de ea, cei vii, ca și cei morți, pentru cari se fac aici rugăciuni, slujbe și pomeniri.

1. In biserică suntem toți de o potrivă frați.

Stăpânul aici e Dumnezeu, înaintea Lui toți suntem egali. In sat sunt deosebiri între oameni: stăpân și slugă, bogat și sărac. Aici toți, bieți oameni păcătoși. Ori ce și-ar dori unii, și ar cere prin rugăciuni alții, oftarea tuturora trebue să fie după acel «un lucru trebuește», care e credința, dragostea și nădejdea, ce unește și sfințește pe toți. Altfel, rugăciunea făcută aici în comun, de preot și creștini, ar fi o slujbă, la care fiecare cântă ce vrea și cum vrea, asemănându-ne fariseului și vameșului din Evanghelie (Luca 18, 10).

2. Biserica, zidire frumoasă, loc de sfințenie, vatră a adevărului.

In afară se impune prin mărime și prin înălțimea turnului; dinlăuntru prin curățenie, zugrăveală, icoane frumoase, formă arhitecturală, și prin stilul sculpturei, cari toate îndeamnă la închinare cucernică către Dumnezeu, despre Carele ne vorbesc și spre Care ne înalță sufletul. Jertfa noastră nici odată nu e prea mare pentru a dovedi: «Doamne iubit-am podoaba casei tale, și locul lăcașului slavei tale (Ps. 25, 8).

Omul, în gospodăria sa, are loc, pe care îl iubește, de care se bucură că l-a moștenit dela părinți, ori l-a câștigat în sudoarea feții. Iși are și în biserică locul său, strana, ori locul unde stă obicinuit. Au stat și părinții lui acolo și s'au rugat pentru el, cum el se roagă pentru aceia. Aici «loc sfânt este», să stai, să te bucuri de locul tău, în inima ta să se suie gân-

dul: «Casei tale se cuvine sfinţenie Doamne întru lungime de zile» (Ps. 92, 7).

Aici stăm în faţa lui Dumnezeu, Cel unul singur bun (Marc. 10, 18). Legea Lui aici se propovedueşte, ca odinioară pe muntele Sinai. Tu trebue să te întrebi: «La ce sunt eu aici, ce rost are viaţa mea?» Doamne ce voeşti să fac (Fapt. 9, 6). Povăţueşte-mă în cărarea poruncilor tale» (Ps. 118, 35).

Râvneşte la adevăr, te bucură şi trăeşte cu el, căci fericiţi sunt cei ce flămânzesc şi însetoşează de dreptate şi de adevăr — aceia se vor sătura.

Cum foloseşte omului sfânta slujbă. Trei neguţători se înţeleseră să plece deodată pe un drum mai lung, pentru a-şi aduce marfă. Hotărâră locul şi ciasul întâlnirei. Dar nu sosiră, la vreme, decât doi. Al treilea întârziind, tovarăşii nu-l mai aşteptară. In drum ajunseră la un râuleţ, umflat de mulţimea apei, strânsă din ploaia de noaptea. Cu grije porniră să treacă podul, nu prea întărit. Când erau tocmai pe la mijloc, un val mare izbi piciorul podului. O zguduitură puternică, lemnele de jumătate putrede troznira. Pod şi călători se răsturnară în valurile turburi.

Amărât, când ajunse la locul de întâlnire al treilea tovarăş, pleacă singur înainte. Ajuns la locul unde se rupsese podul, oftă îndurerat, văzându-şi tăiat drumul, pentru întârzierea lui. Rotindu-şi ochii desnădăjduit, pe ţărm la vale, văzu doi oameni năcăjindu-se să scoată ceva din apă. Se apropie şi el. Se îngrozi la vederea unui tovarăş înecat. Işi ridică ochii spre cer, căzu în genunchi şi cu glas înalt mulţumi lui Dumnezeu de minunata lui scăpare.

Fiind om credincios cu adevărat neguţătorul ţinuse, ca mai nainte de a apuca un drum lung, să ia parte la slujba de dimineaţa. Şi aceasta îl făcu să întârzie. Poate spre nemulţămirea prietenilor, dar dobândind dela Dumnezeu astfel darul de a fi scăpat de primejdie.

Casa românului — o bisericuţă.

După Weigert.

Marele rău al vremii este, că tineretul şi copiii în casa părintească nu mai aud aproape nimic despre cele religioase. Se vorbeşte de multe, de lucru, de bani şi multe palavre. Nu însă de cele ale sufletului, nici rugăciunile nu se mai învaţă ca odinioară.

1. In biserică omul se roagă şi se predică acolo — aşa ar trebui şi în familie.

Casa mea, casă de rugăciune se va chiema (Mat. 21, 13). Casa ţăranului e tot aşa o casă de rugăciune. Rugăciunea în familie întăreşte puterile de lucru, curăţă atmosfera din casă, ocroteşte pacea şi înţelegerea. Cum s'ar putea învrăjbi şi certa cei ce împreună s'au rugat, cu ceva mai nainte! Cetirea împreună (Biblia, cărţi bune şi povestiri edificătoare).

2. In biserică se aduce jertfă — tot aşa şi în familie.

Fiecare trebue să aducă jertfă; lucrul său, strădania unuia pentru altul; îndărătnicia, volnicia, încăpăţinarea trebuesc subordonate bunei rânduieli din casă.

3. In biserică iertăm unul altuia, şi ne înfrăţim — tot aşa şi în familie.

Şi în viaţa unei familii sunt multe slăbiciuni, se întâmplă multe greşeli. Fiecare zi are nevoie de îngăduire, de iertare. «Măniaţi-vă şi nu greşiţi; soarele să nu apuie întru mănia voastră» (Efes. 4, 26).

Mântuirea păcătoşilor.

(Luca 15, 1—32.) După Papke.

Pierdut! Ce cuvânt zguduitor. Pierderea în viaţa externă adeseori are urmări grele. De ai pierdut o adeverinţă, un document, ori dacă sluga pierde bunul stăpânului său. Mai grea e pierderea unui soţ iubit, a unui copil. Şi mai grozav este de se pierde sufletul unui om, pierdut pentru fericirea lui şi pierdut pentru Dumnezeu. Dacă un suflet pierdut regăseşte pe Dumnezeu, ori Domnul îl găseşte din nou pocăit şi îl ridică, mare bucurie se face în cer (v. 7). Cât de mare este preţul sufletului.

1. Un om se pierde în felurite chipuri.

Oaia pierdută. Intr'o turmă paşte oaie lângă oaie. Adulmecând iarbă proaspătă, una se reslăţeşte, merge înainte ademenită de hrana bună. Nu-şi dă seama că s'a rupt de turmă. Deodată se trezeşte că s'a depărtat tare, s'a rătăcit, nu se mai ştie întoarce. E pierdută. Aşa se întâmplă multor oameni. Preocupaţi de lucrul lor, de câştigul lor, apucaţi în vârtejul luptei pentru viaţă, gustă ici colea câte ceva, se lase răpiţi şi de odată, fără voie şi fără să-şi dea seama, se departă de turma lui Hristos. N'ar fi voit, dar s'au adâncit aşa de mult în trebuinţele vieţii

de toate zilele, în plăcerile ei, încât fără voie rătăcesc, sunt pierduţi.

Groşiţa (drahma) pierdută. Ea e un lucru, ce nu se mişcă de voia ei. Este proprietatea cuiva, care are drept asuora ei, dar care are şi datoria de a o griji şi păstra. Stăpânul însă nu ţine îndeajuns seamă, şi deodată se trezeşte că a pierdut-o; a lunecat, s'a dus, nu ştie unde, dar nu mai este.

Aşa se pierd multe suflete. Alţii au răspunderea pentru ele. Părinţii răspund pentru copiii lor, a lor este îndatorirea de a-i păzi; dar de multeori nu-i îngrijesc, nu-i pun la adăpost de ispitele vieţii şi, deodată, îi încearcă durerea amară: fiul meu a căzut în păcat, fiica noastră a păţit ruşine. Aceeaş răspundere o au stăpânii pentru slugile lor, învăţătorii pentru copiii daţi în grija lor. De nu-şi fac datoria, sufletele se pierd, din negrija lor şi ei sunt vinovaţi de pierzarea acelora.

Fiul pierdut. Aici e o altă pildă. Copilul e în casa părintească, membru al familiei, bine îngrijit, iubit, crescut cu luare aminte. Îi mergea bine. Dar lui i-se pare, că ordinea din familie, educaţia şi morala, ce domnia aici, era o scurtare a libertăţii lui. I-se părea că numai în afară de casa părintească este libertate, trai slobod, bucurie de viaţă. Işi cere partea de moştenire. Deşi n-avea nici un drept la asta, tatăl nu i-o reţine, nu-l opreşte, i-o pune la îndemână şi îl lasă să plece, cu adâncă durere în suflet. O vreme îi merge bine în străini, măcar aşa i-se părea. Dar în curând îşi risipeşte avuţia şi intră la strimtoare. Şi mai vine şi foametea. E nevoit se intre la stăpân, se face păzitor de porci, şi se hrăneşte cu roşcove, hrana porcilor. Pierdut.

Mulţi oameni se pierd astfel, din vina lor, de voia lor. Le era bine în casa Tatălui, crescuţi cu înţelepciune şi în frica Domnului. Ispitiţi de dorul libertăţii îşi fac vânt, se aruncă în plăcerile vieţii. Dar nu ţine mult. Ajung să se hrănească cu drojdii, se alipesc de tovarăşi răi, cari le sug vlaga, şi partea lor e o viaţă mizerabilă — fără Dumnezeu. Pierduţi.

2. Cum se mântuesc sufletele.

Dupăcum în felurite chipuri se rătăcesc, se pierd, tot aşa deosebit este chipul de mântuire.

La oaia pierdută, păstorul lasă pe cele 99 şi merge să caute pe cea una şi caută înainte, până o găseşte. După un păcătos, care n-ar fi vrut să se piardă, căruia i-se întâmplă că-

derea pe neştiute, Domnul îi aleargă în urmă, cu dragoste nemărginită, îl caută, până îl găseşte, ca să-l readucă în staulul Său.

In pilda cu drahma întâlnim alte mijloace de căutare. Se aprinde luminare, se ia mătura în mână, se mătură toată casa, se caută cu sârguinţă. Ni se învederează aici cu câtă dragoste, cu câtă osteneală caută Domnul pe păcătosul, care a căzut din negrija altora.

Altfel este la fiul pierdut. El trebue de sine să se trezească, să se reculeagă, să se întoarcă. El trebue să fie lovit, să sufere. Durerea şi amărăciunea vieţii îl întorc şi îl îndrumă spre mântuire. Il părăsise oare Domnul? Nu, numai la părere. Lipsa şi foametea i-au fost trimise ca să-l cuminţească, să-l mişte, să-l pornească pe drumul întoarcerii.

Primirea de către Tatăl, la casa părintească este aşa de duioasă de măreaţă. Tu creştine eşti *acasă?* De nu, trezeşte-te şi te întoarce de grabă.

Marea judecată.

(Matei 25, 31—46.)

După Garcia de Eisneros.

Ce cutremurare va fi în lume, când va veni Fiul omului, îmbrăcat în slava sa, şi va şedea pe scaunul Său de judecată. Tunete şi fulgere, semne îngrozitoare vor umplea cerul şi pământul. Arhanghelii vor suna din trimbiţă ca să cheme toate neamurile, înaintea Lui. Şi vor veni toţi, vor trebui să vină, «de vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a răsplăti ... celor năcăjiţi dând odihnă, ca să se proslăvească întru sfinţii săi şi să se facă minunat întru toţi credincioşii; şi cu văpaie de foc dând izbândă celor ce nu cunosc pe Dumnezeu şi nu ascultă Evanghelia Domnului nostru Isus Hristos» (II. Efes. 1, 6-10).

1. Impărţirea la dreapta şi la stânga.

Şi va urma despărţirea amară cum desparte păstorul oile de capre. Cei drepţi, blânzi şi smeriţi — de-a dreapta; cei pismătăreţi, mândrii, vanitoşii şi necuraţii — la stânga. Nici odată nu se vor mai întâlni cei buni cu cei răi.

Câtă frică şi înspăimântare de o parte şi câtă mângăiere şi bucurie de alta. Cei mândri şi încrezuţi vor fi cuprinşi de uimire, când vor vedea pe cei nemernici, săraci, dispreţuiţi şi

uitaţi, învăluindu-se în atâta strălucire de-a dreapta Domnului. Şi vor suspina întru sine zicând cu durere: «aceştia sunt pe cari noi i-am avut de râs şi pildă de batjocură». Iar drepţii vor sta cu multă îndrăzneală în faţa celor ce i-au năcăjit pe dânşii şi a celor ce n'au băgat în seamă ostenelele lor (Inţelep. I. Solomon 5, 1—3).

2. Judecata.

Se vor descoperi apoi toate gândurile şi faptele. Fiecare va trebui să de-a seamă de economia sa. Toţi câţi au trăit o viaţă de aparenţă înşelătoare, vor fi examinaţi. Ce a fost ascuns în ei se va scoate la lumină. Mărturii vor fi chemate faptele, faptele milei creştineşti mai ales, cu timpul şi locul când au fost săvârşite; acolo vor sta păcatele fiecăruia, ca pârâtori aspri. Ingerul bun şi duhul răului vor fi aproape, unul să acuze, celalalt să apere.

In faţă, pe scaunul măririi, Hristos cu semnele suferinţelor sale, ca o mustrare grozavă pentru răii, cari n'au luat în seamă, ci au dat dispreţului întreaga Lui jertfă de mântuire.

3. Răsplata.

Şi în această încordare va răsuna cuvântul de osândă, aspru şi neînduplecat: «duceţi-vă dela mine blestemaţilor în focul cel vecinic...» Iar celor de-a dreapta va fi chemare blândă, plină de iubire: «veniţi binecuvântaţii Părintelui meu, la masa ospăţului vecinic, moşteniţi Impărăţia care a fost gătită vouă...

Faptele milei mai ales, ori nemilostivirea din viaţa oamenilor, vor fi hotărâtoare.

Drepţii vor intra în viaţa de veci, cei răi în osânda de veci, unii în lumina raiului, alţii în întunerecul iadului. Şi între unii şi alţii prăpastie de neapropiat se va aşeza.

Mişcat-a inima ta de creştin această slabă zugrăvire a judecăţii, de care nu vei scăpa? Dacă da, întoarce-te cătră Domnul cu smerenie gândind, că nimenea nu va putea scăpa de această judecată dreaptă şi înfricoşată şi te roagă: «Doamne să nu intri la judecată cu robul tău, că nu se va îndrepta înaintea ta tot cel viu» (Ps. 142, 2).

MIŞCAREA LITERARĂ.

Biserica Română şi noua ei organizare de *Ioan Gh. Savin,* inspector general în Ministerul cultelor. Bucureşti 1925, pag. 104. Biblioteca «Solidaritatea», Nr. 5—6.

Autorul, funcţionar superior în Ministerul cultelor, nu putea scrie decât cu intenţia de a apăra şi valorifica punctul de vedere al Statului, faţă cu noua organizare bisericească. La întâiul paragraf: «Biserica din Regat şi Provincii în faţa unificării», susţine cu hotărâre: «Nu guvernele au întârziat aducerea legii — *ci biserica.* Şi ca să spunem adevărul întreg, vina, în cea mai mare parte, o poartă biserica din Ardeal». Vinovată e deci Biserica şi în deosebi cea din Ardeal, care n-a vrut să se dea platnică dela început.

Apoi suntem puşi faţă în faţă şi judecaţi cu asprime aşa: «Deşi biserica din Regat n'a fost bogată ca cea din Basarabia, a fost mai apropiată de nevoile poporului ca aceea iar de n'a fost în fruntea luptelor politico-naţionale ca cea din Ardeal, a fost în schimb mai apropiată de misiunea ei strict bisericească». Va să zică clar: Biserica vechiului Regat a fost superioară Bisericilor din Provincii. Şi în consecinţă şi ca organizaţie a trebuit să fie superioară, căci numai un organism bine întocmit poate funcţiona în chip superior.

Iar când trebue să recunoască autorul totuşi, că situaţia bisericei din Regat n'a fost ideală, adaugă îndată: «Marea cauză a fost: «*Criza de autoritate din sinul bisericii. Autoritatea bisericească — Episcopatul — a îngenunchiat într'un anume moment, nu faţă de Stat, ci faţă de partide şi faţă de politicianism*».

Limpede spus: o Biserică îngenunchiată, — şi totuşi mai apropiată de nevoile poporului şi de misiunea ei strict bisericească chiar şi atunci, când credincioşii ei aproape n'aveau nici un fel de legătură cu Biserica, în afară de slujbele ce li se făceau de preoţi, mai des pe la casele lor; şi atunci când preoţii slujesc în biserici goale, în Dumineci şi sărbători!

Lipsa cărţii este însă, că nu se arată pricina dela rădăcină a lipsei de autoritate în Biserică. Cum ar fi şi putut avea autoritate un episcop, ajuns în scaun din mila dlui ministru! Care episcop a îndrăznit vre-odată să-şi afirme autoritatea şi independenţa şi să nu fi fost trimis la mănăstire, — de sigur pentru alte motive. Iar când episcopatul era recrutat de Stat, adică de politicianii, cari se perindau la cârma Statului după vremuri, cum să nu fie o criză de autoritate faţă de politicianism şi o altă criză de prestigiu în jos, unde episcopul de cele mai multe ori se complăcea în atitudinea de despot.

Aceste sunt cele două scăderi iniţiale a Bisericii din vechiul Regat: dependenţa în sus, către Stat, adecă politicianism,

şi absolutismul ierarhic în jos, către cler, — căci în popor avea prea puţin răsunet, cu toate asigurările ce ni se dau, că a fost mai apropiată de popor şi de menirea sa.

Impotriva acestor două metehne au luptat ardelenii, şi nu vor renunţa nici odată la mentalitatea, pe care şi-au însuşit-o sub regimul autonomiei şi constituţionalismului bisericesc.

Dela pag. 15 a broşurei se analizează în amănunte situaţia Bisericei din vechiul Regat, care e *«aşa cum a voit-o în primul rând biserica şi Chiriarhii ei»*, cum spune autorul cu litere cursive, aruncând întreaga răspundere asupra Bisericii, şi scoţând Statul cu faţa curată din toate situaţiile, pe cari i le-a creat, prin reprezentanţii săi. Ce să-i faci dacă «decideau interesele politice, care primau — şi nu coincideau cu cele bisericeşti», cum de altfel totuşi e constrâns autorul să o recunoască, măcar într'o notă subliniară.

Şi cu toate acestea, îndemnul ce se desprinde din cuprinsul broşurei este, ca să intrăm cu toţii pe drumul bătătorit de Biserica vechiului Regat, îngenunchiată faţă de politicism.

Ceeace se spune despre pregătirea culturală a clerului, despre activitatea culturală şi socială a Bisericii şi despre nevoia unei dotaţii mai creştineşti pentru preoţime, sunt lucruri pentru cari ne însufleţim şi noi. Regretăm însă, că nu le-am văzut licărind în proiectul de lege şi Statutul de întregire, venite dela acelaş Minister, unde dl Savin este inspector general.

*

P. T. M.

„Înfrăţirea" — Revista Asociaţiei Preoţilor din jud. Vlaşca, Anul I, Nr. 1.

Un plug nou înfipt în ogorul sufletului românesc pentru arătura slăvită a Evangheliei. E scrisă de preoţi entuziaşti şi pricepuţi, cu gândul curat de a *«reface conştiinţele sdruncinate în urma răsbotului şi pentru întărirea caracterelor prin inspiraţiile morale»*.

Remarcăm înţeleapta şi nepregetata colaborare a distinsului dascăl de teologie, Dr. D. Boroianu, pe care îl întâlnim pretutindeni alături de sufletul tânăr şi idealist al foştilor săi ucenici, lucrând, încurajând şi îndrumând cuminte o muncă de înălţare creştină şi naţională. Urăm spornică şi deplină isbândă fraţilor noştri de altar şi de ideal. **Dr. Cr.**

...«*Să ne dăm seama că numai prin naşterea lui Isus Hristos în sufletele tuturor Românilor, fără deosebire de starea lor socială, putem să ajungem la renaşterea cea atât de mult dorită a vieţii religioase*».

S. Popa,
(Ţara noastră).

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Sinodul ecumenic dela Ierusalim. Anul acesta, în luna Maiu, va avea loc în clasica metropolă a creştinismului, al 8-lea sinod ecumenic ai Bisericii ortodoxe. Atâtea probleme vitale ale creştinismului s'au strâns de veacuri, aşteptându-şi o deslegare definitivă în cadrele consensului şi disciplinii canonicităţii autentice a bisericii, eminent tradiţionale şi apostolice. La un mileniu dela primele cristalizări esenţiale ale doctrinii creştine, e o durere, greu de prins în graiu, că nu putem fi «*una*» cum ne-a visat Mântuitorul în clipele Lui cele mai duioase şi în palpitaţiile cele mai fraterne ale conştiinţii Lui dumnezeeşti. «Împărţit-au» ambiţiile deşarte ale veacului «hainele Lui loru-şi» şi trupul Bisericii zidite pe duhul nemuritor al Evangheliei s'a desmembrat, pare, fără nădejdea unei noui şi entuziaste solidarizări spirituale. Duhul lui Iacob să înfrăţească măcar sufletele dreptslăvitorilor vistiernici ai învăţăturilor neprihănite cu cuget străin şi nerăstălmăcite prin înoiri centrifugale, pentrucă ele au fost aşezate masiv şi intact la temelia bisericii şi conştiinţii ortodoxe ca mirul cel prea curat pe faţa Sf. prestol. Pe urmele Domnului vor păşi acum arhiereii sfintei noastre credinţe şi sufletul creştin se va simţi mai întărit în nădejdile şi idealurile lui scumpe. Dacă şi oamenii ar fi vrut, ceeace vrea Dumnezeu, sinodul acesta ar fi putut fi din nou întâlnirea lui Petru cu Pavel dela străbunul sobor apostolic pentru luminata şi împreuna orânduire a căilor pe care omenirea îşi poate asimila în vremile noastre puterea jertfii lui Hristos.

Dar!..... Istoria nu se repetă probabil, cum se crede, decât excepţional şi intermitent. Am dori însă ca biserica noastră să participe într'un număr impunător şi cantitativ şi calitativ. Să nu meargă acolo diletanţi, aşi zice amatori de excursie şi de exotism, ci numai *hagii* în vechiul şi adevăratul înţeles al cuvântului.

Exponenţii oficiali ai ortodoxismului românesc vor trebui să intre în elita sinodului ecumenic prin valoarea lor culturală şi prin superioritatea experienţii lor creştine şi bisericeşti.

Păstorii cei mai buni, însoţiţi de credincioşii cei mai de seamă să purceadă către Ierusalim şi să urce pe Taborul iluminării spirituale. Ce teamă ni-i de sistemul improvizaţiilor! E numai un trimestru până la vremea socotită şi creştinii nu sunt lămuriţi de ceeace se pune la cale.

Publicitatea naţională îşi închide pare tot mai mult şi mai sistematic porţile pentru veşti care privesc viaţa spirituală a neamului nostru. Dorim o propagandă vastă şi entuziastă pentru care fiecare zi întârziată e o pagubă incalculabilă.

Am propune cu toată smerenia şi instituirea unei anchete în lumea românească ortodoxă asupra deosebitelor probleme

care se vor pune şi se vor desbate în slăvitul conciliu — pentruca în chipul acesta să se garanteze valabilitatea anumitor soluţii de competenţă care privesc în special biserica noastră. Anul sfânt al catolicilor — fără să facem nimărui nici o dojană pe care o socotim încă prematură — ni se pare că a fost pregătit cu mijloace de propagandă şi de persuasiune până la epuizare.

Revistele bisericeşti şi ziarele care-şi înţeleg chemarea sunt aşteptate să intre în acţiune. Indiferentismul în această chestiune, ori de ce nuanţă ar fi, este în detrimentul naţiei... Şi n'am spus încă tot ceeace trebue să se spună! Vom reveni însă cât de curând. **Dr. Gr. Cr.**

*

O intervenţie necesară în legătură cu expulzarea Patriarhului din Constantinopol. Interesele unei diplomaţii brutale au izbutit să expulseze din reşedinţa canonică şi milenară pe patriarhul Constantin, jignind astfel profund conştiinţa întregii lumi ortodoxe.

Este un moment unic în viaţa ortodoxismului şi un avertisment tragic, pe care nu întârziem a-l interpreta în legătură cu fiinţa, perspectivele şi idealurile vieţii noastre bisericeşti şi naţionale.

Patriarhi exilaţi de ambiţiile şi capriciile triviale ale unei împărătese susceptibile la intrigi palatine — istoria de jertfelnicie mucenică a bisericii noastre a mai cunoscut — dar în vremi când relaţiile internaţionale nu ofereau o protecţie defensivă împotriva arbitrarului politic. Azi Turcia, înfrântă de propriile ei decrepitudini morale, reeditează furios capitolul teroarei şi după martiriul Armeniei trebue *să* înregistrăm exodul forţat al patriarhului din Constantinopol.

România care e chemată de imperioase necesităţi culturale şi politice să patroneze ortodoxia ecumenică, va trebui să ofere eventual un loc de azil potrivit rânduielii de datină a ospitalităţii creştine şi româneşti, victimei unei samavolnicii aziatice şi anticreştine.

Patriarhatul român, iminent, nu va putea fi stingherit prin aceasta, credem, nici în autoritatea, nici în acţiunea şi nici în aspiraţiile lui organice.

Aceasta ar fi numai un gest de solidaritate morală, care însă n'ar putea repara actul de violenţă politică al guvernului turcesc.

S'ar cădea ca Sf. Sinod prin intermediul guvernului — de acord cu celelalte guverne ale statelor ortodoxe, să ceară imediat pe cale diplomatică, reintegrarea patriarhului în reşedinţa sa istorică, ca să nu se creeze un precedent care ar putea fi imitat şi aiurea — căci oricât s'ar afirma nici statele creştine nu prea sunt favorabile exponenţilor bisericii şi autorităţii lor spirituale.

* *Dr. Gr. Cr.*

Funerariile Episcopului Ioan al Aradului. Dela reşedinţa episcopească, rămăşiţele pământeşti ale fericitului în Domnul episcop Ioan, după un scurt serviciu religios, săvârşit de P. S. S. Ep. Iosif, au fost ridicate de preoţi Vineri, în 23 Ian. la ora 4 şi duse la biserica catedrală într'un imposant convoiu de cetăţeni şi cinstitori ai amintirii lui. Aici s'a făcut priveghere şi toată noaptea s'au cetit din psalmi şi evanghelii.

A doua zi s'a slujit sf. liturghie de P. S. Sa episcopul Iosif al Caransebeşului, încunjurat de sobor de preoţi. La slujba înmormântării a pontificat şi P. S. Sa episcopul Roman al Orăzii, sporindu-se şi asistenţa de preoţi, cu toţi câţi au avut la îndemână ornate. Preoţime multă, reprezentând toate eparhiile, autorităţile locale şi public numeros şi distins şi-au înfrăţit rugăciunile pentru odihna sufletului bunului păstor.

Lângă sicriu au spus cuvinte de pomenire P. C. Sa păr. ases. Păcăţianu în numele consistorului, dl P. Ionescu în numele guvernului, apoi subprefectul, reprezentantul armatei şi primarul oraşului, toţi apreciind cu elogii viaţa de muncă şi de frumoase strădanii ale răposatului episcop.

In sunetul clopotelor dela toate bisericile, s'a format cortegiul cu toată asistenţa din biserică, ca să petreacă sicriul la gară pentru a fi transportat în satul de naştere. Acolo în biserica ridicată de P. S. episcop, urma să fie aşezat spre odihna vecinică corpul lui neînsufleţit.

Pe tot parcursul au cântat duios corul institutului teologic şi muzica militară.

La aşezarea în vagon după ultima ectenie de pomenire şi-a luat rămas bun, P. S. Sa episcopul Roman dela fratele adormit întru Domnul.

Preoţii slujitori şi reprezentanţii autorităţilor au luat parte la o masă de pomenire în reşedinţa episcopească. Iară cu trenul de seara sicriul a plecat spre Beiuş, de unde Duminecă avea să fie dus la Pociovelişte şi aşezat în cavoul din biserică, petrecut de ţăranii satelor din Bihor al căror reprezentant tipic a rămas, prin firea sa, toată viaţa, răposatul şi în scaunul de vlădică.

Domnul să-l odihnească în sânurile lui Avram şi cu drepţii să-l numere !

*

O iniţiativă remarcabilă este aceea întreprinsă de dl prim ajutor de primar, Mihail Berceanu din Bucureşti, cu împreună lucrarea preoţilor, pentru binele moral şi cultural al poporului, prin biserică şi şcoală.

De curând a luat parte la o adunare a preoţimii din capitală, sprijinind acţiunea de a forma coruri din copiii de şcoală, pentru a înălţa frumuseţa slujbei religioase şi a da atmosferă mai pioasă cântării susţinută până acum din coruri de cântăreţi plătiţi, cari şi-au făcut numai o meserie din cântarea bisericească.

Din partea primăriei a oferit câte 10,000 Lei fiecărei din cele 67 biserici, pentru plata dirijorului, care va forma cor gratuit cu copii de şcoală primară. Este acesta şi un mijloc de evanghelizare a odraslelor tinere, cari mâine, ca membrii maturi ai bisericii, vor avea altă atitudine faţă de acest aşezământ, decât înaintaşii lor. Chiar părinţii se vor simţi atraşi mai mult spre lăcaşul, unde copiii lor au parte activă.

Câte lucruri bune nu s'ar putea face prin colaborarea slujbaşilor cu preoţimea, în oraşele de provincie şi până de parte, în satele resfirate ale românismului, dacă toată lumea s'ar obicinui să vadă în biserică cea mai de seamă instituţie de educaţie cetăţenească, în spirit creştinesc.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

Pelerinagiul la locurile sfinte este proiectat în cursul anului 1925, din prilejul soborului ecumenic ortodox, ce urmează a se ţinea la Ierusalim.

Organizarea pelerinagiului este în studiu. Şi până când se vor putea da toate amănuntele pentru participare, ni se dau aceste orientări:

1. Pelerinagiul se organizează independent de delegaţiunea, care va reprezenta Biserica noastră la sinodul, ce se va aduna la Ierusalim.

2. Pelerinagiul se va face chiar dacă sinodul din vre-o pricină oarecare, nu s'ar putea aduna anul acesta.

3. Cheltuelile de călătorie şi găzduire vor fi suportate de fiecare pelerin şi credem că se va ajunge, dat fiind numărul mare de participanţi ce se prevede, ca să poată fi suportate şi de pungile cele mai modeste.

*

Noul regim al sectelor. Până la votarea legii cultelor — care tot mai întârzie, spre paguba Statului şi a Bisericii sale dominante, — o decizie ministerială prevede absoluta libertate a sectelor baptiste şi anabaptiste. Conducătorii statului — se vede — nu-şi dau seama, că sub haina de ocrotire a acestora, se vor pune şi alte frânturi de credinţe rătăcite, pe cari decizia vrea să le prindă într'o mai strânsă îngrădire, ca şi acelea pe cari vrea să le interzică cu totul, pentru primejdia destrămării, pe care o propoveduesc prin refusul armei, al serviciului militar, al jurământului faţă de tron şi legile ţării şi prin propagarea gândului de peire a lumii în 1925.

Se susţine că această decizie ar avea caracter definitiv şi va intra în întregime în legea cultelor.

Se pare că presiunile politice din afară sunt mai puternice, decât grija pe care ar trebui să o aibă cârmuitorii de acum ai Statului, de a nu deschide sectarismului drum liber de destrămare socială şi naţională, sub ocrotirea înşişi legilor.

*

Conferenţe religioase organizează preoţii din oraşul Botoşani, în fiecare Duminecă d. a. in biserica «Uspenia», — începând cu 30 Noemvrie tr. S'a vorbit în Decemvrie despre Credinţa şi legea strămoşească, Insemnătatea moralei creştine, Inceputul bisericii creştine, Cultul anticreştin şi inferioritatea lui faţă de cel creştin ; iar în întâia Duminecă din Ianuarie s'a făcut introducerea în Evanghelia dela Matei, a cărei tâlcuire va urma.

Orice probleme tratate cu pricepere şi însufleţire aduc roade de mântuire. Dar când vorba se leagă dintr'o Duminecă în alta în chip firesc, în jurul unor idei şi principii, rodirea în suflete sporeşte îndoit.

*

O măsură bună au luat autorităţile bisericeşti, ca să nu se mai îngăduie nici unui zugrav sau pictor de biserici să mai execute lucru, dacă nu are calificarea comisiunii monumentelor istorice şi nu este autorizat de consistorul respectivei eparhii.

În adevăr multe picturi de valoare au dispărut din nepriceperea preoţilor, ca şi a zugravilor, şi prea multe caricaturi picturale s'au oploşit în lăcaşurile noastre de închinare, pe la monumentele funerarii, troiţele de pe la fântâni, sau răscruci de drumuri, ca să nu se simtă nevoia de a curma răul, cu un ceas mai de grabă.

*

Eparhia Clujului face un bilanţ al lucrurilor realizate până la sfârşitul anului 1924 pe teren de organizare. S'au înfiinţat 4 protopopiate noui, 36 parohii noui. In cursul anului s'au întregit 23 parohii vacante, rămânând încă 52 în aşteptare; au răposat 12 preoţi şi s'au hirotonit 23. Preoţi în funcţie are de toţi 317, între cari 6 necăsătoriţi, 45 văduvi, 266 preotese şi 782 copii de preoţi. Treceri religioase la Biserica noastră au fost 3396 suflete, între cari 3 ovrei, 2 reformaţi şi 3391 uniţi.

N'am văzut publicate date statistice, oricât de sumare, decât din partea acestei eparhii. Şi ele îşi au importanţa lor netăgăduită.
